

III. Bemærkninger til Aftale om anvendelse af Kapitel XI i FN's Havretskonvention af 1982

Baggrund

Som anført i de indledende bemærkninger til Havretskonventionens Kapitel XI stod det allerede ved Konventionens vedtagelse klart, at visse større industrilande ikke engang ville være i stand til at undertegne Konventionen. Det drejede sig først og fremmest om USA, der under Carter-administrationen havde været positiv, men efter Reagan-administrationens tiltrædelse indtog den stik modsatte holdning. Blandt EU-staterne placerede UK og Forbundsrepublikken Tyskland sig på linie med USA.

Det væsentligste problem for disse lande var administrationen af det ved Konventionens Kapitel XI knæsatte nye folkeretlige koncept om »menneskehedens fælles arv«, der omfatter den dybe havbund i området uden for kyststaternes suverænitet og jurisdiktion. I princippet blev hermed hidtil frit tilgængelig udnyttelse af havbundens mineralforekomster i dette område underlagt international kontrol til sikring af en ligeelig fordeling af værdien af den dybe havbunds ressourcer. Kontrollen henlægges til Den Internationale Havbundsmyndighed »Myndigheden«, der oprettedes ved Konventionens ikrafttrædelse den 16. november 1994.

De omhandlede industrilande fandt, at der var tale om uhensigtsmæssige »planøkonomiske« og bureaukratiske tiltag, som ikke var acceptable.

En række andre industrilande, som ikke umiddelbart havde vanskeligheder ved at acceptere Konventionen i dens helhed, heriblandt de nordiske samt de øvrige EU-lande, udviste derfor også tilbageholdenhed med hensyn til ratifikation, så længe universel deltagelse i Konventionen ikke var sikret. Af industrilandene havde oprindeligt alene Island ratificeret Konventionen.

I forbindelse med Konventionen vedtog FN's 3. Havretskonference i 1982 tillige en resolution om oprettelse af en Forberedende Kommission (»Prep.Com.«), hvis opgave var at forberede de institutioners oprettelse og funktion, der skulle indlede deres virksomhed efter Konventionens ikrafttræden, samt at søge en løsning på de ude-

stående problemer og derved muliggøre universel tilslutning til Konventionen.

Disse forsøg lykkedes imidlertid ikke fuldt ud, samtidig med at også udviklingslandene blev mere tilbageholdende med deres ratifikationer, ikke mindst ved udsigten til alene at skulle bære omkostningerne ved de fremtidige institutioner uden bidrag fra industrilandene.

På baggrund af den alvorlige situation, der herved opstod for Konventionens fremtid, tog FN's generalsekretær i 1990 initiativ til at indkalde til »uformelle konsultationer« om Konventionens havbundsregime, først begrænset til de mest interesserede stater blandt såvel u-landene som industrilandene: USA, der i modsætning til UK og Tyskland ikke havde ønsket at deltage som observatør i Prep.Com., mødte nu også op til konsultationerne, der i 1992 åbnedes for alle interesserede stater. Danmark deltog også i denne 2. konsultationsrunde, hvorunder der blev afholdt i alt 9 møder.

Konsultationsproceduren accelereredes, da det i efteråret 1993 blev klart, at Konventionen var nær på at opnå det tilstrækkelige antal (60) ratifikationer til ikrafttræden; de nye ratifikationer kom alle fra udviklingslande, idet industrilandene fortsat holdt sig tilbage. Det 60. ratifikationsinstrument blev deponeret hos FN's generalsekretær den 16. november 1993 af Guyana.

Dermed blev det en kendsgerning, at Konventionen ville træde i kraft den 16. november 1994, og presset øgedes for at opnå det kompromis, der kunne muliggøre industrilandenens ratifikation og samtidig tage hensyn til de stater, der allerede havde ratificeret Konventionen. Indsættelsen af den nye amerikanske administration under præsident Clinton afspejledes i en mere aktiv og konstruktiv deltagelse fra USA's side, der bidrog væsentligt til fremskridt i forhandlingerne.

På det afsluttende møde i New York færdiggjordes den 3. juni 1994 udkast til en aftale om anvendelse af Konventionens Kapitel XI samt til en resolution i FN's generalforsamling om vedtagelse af aftaleteksten, herefter benævnt henholdsvis »Resolutionen« og »Aftalen«. Samtidig planlagdes det, at Resolutionen skulle vedtages